K O H T U O T S U S

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Halduskohus
Kohtunik	Daimar Liiv
Otsuse avalikult teatavaks-tegemise aeg ja koht	11. august 2026, Tallinn
Haldusasja number	3-25-2343
Haldusasi	[redacted]kaebus tühistada Terviseameti 26.02.2025 otsus nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine- Saarde tuulepargi müra“, tühistada Terviseameti 20.06.2025 vaideotsus v.a. tähtaja ennistamise osas ning kohustada Terviseametit järelevalvemenetlust jätkama
Menetlusosalised	[redacted] Vastustaja – Terviseamet, esindaja Agne Ojassaar
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. **Rahuldada kaebus. Tühistada Terviseameti 26.02.2025 otsus nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine- Saarde tuulepargi müra“, tühistada Terviseameti 20.06.2025 vaideotsus v.a. tähtaja ennistamise osas ning kohustada Terviseametit järelevalvemenetlust jätkama.**
2. **Mõista Terviseametilt kaebaja kasuks välja menetluskulud summas 20 eurot.**
3. **Asendada kohtulahendis kaebaja nimi tähemärgiga.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Otsuse peale võib esitada apellatsioonkaebuse Tallinna Ringkonnakohtule 30 päeva jooksul otsuse avalikult teatavakstegemisest arvates, s.o hiljemalt 10.09.2026 (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 181 lg 1).

Vastuseks esitatud apellatsioonkaebusele võib teine menetlusosaline esitada vastuapellatsioon-kaebuse 14 päeva jooksul apellatsioonkaebuse vastuapellatsioonkaebuse esitajale kättetoimetamisest arvates või ülejäänud apellatsioonitähtaja jooksul, kui see on pikem kui 14 päeva (HKMS § 184).

Kui apellant soovib asja arutamist kohtuistungil, tuleb tal seda apellatsioonkaebuses märkida, vastasel korral eeldatakse, et ta on nõus asja lahendamisega kirjalikus menetluses (HKMS § 182 lg 1 p 9).

Kui menetlusosaline soovib apellatsioonkaebuse esitamiseks saada menetlusabi, tuleb tal esitada ringkonnakohtule vastavasisuline taotlus. Menetlusabi taotluse esitamine ei peata

menetlustähtaja kulgemist (HKMS § 116 lg 5) ning apellatsioonitähtaja järgimiseks peab menetlusabi taotleja tegema tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb, eelkõige esitama apellatsioonkaebuse (HKMS § 116 lg 6).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Terviseameti poole pöörduti Saarde tuulepargi tekitatavate häiringutega ning võimalike tervisemõjudega.

Asjaolude väljaselgitamiseks alustas Terviseamet järelevalvemenetluse ja küsis tuulikute haldajalt Tuulepealne Maa OÜ-lt Saarde tuulepargi reaalseid müra ja infraheli mõõtmistulemusi (dtl 9-10). Ettevõtte tellimusel viidi 25.-27.11.2024 Saarde tuulepargi ümberkaudsetel elamualadel ja elamutes ameti Rahvatervise labori poolt läbi tuulikute müra ja madalsagedusliku ning infraheli mõõtmised ning koostati aruanded nr 6/4-6-2/2387 (müra) ja nr 6/4-6-2/2392 (madalsageduslik ning infraheli).

2. Terviseamet lõpetas järelevalvemenetluse oma 26.02.2025 otsusega nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine- Saarde tuulepargi müra“ (dtl 11-13). Terviseamet märkis, et lähtudes müra mõõtmistulemustest, ei ületa tuulikute tööst tulenev müratase ühelgi mõõdetud kinnistul keskkonnaministri määrusega nr 71 kehtestatud piirnorme ja Terviseamet lõpetab järelevalvemenetluse.

Samas soovitas Terviseamet Saarde olemasoleva tuulepargi müraolukorra parandamiseks võimaluse korral võtta kasutusele meetmed müratasemete vähendamiseks kinnistutel, kus võib esineda müra sihtväärtuste ületusi.

[redacted]esitas Sotsiaalministeeriumile 04.04.2025 vaide, mille ministeerium edastas 22.04.2025 Terviseametile lahendamiseks. 10.05.2025 täpsustas [redacted] puuduste kõrvaldamise käigus vaiet ning esitas järgmised nõuded: - ennistada tähtaeg Saarde tuulepargi mürauuringu järelevalvemenetluse algatamise vaidlustamiseks vaide esitamiseks; - tunnistada kehtetuks Terviseameti poolt välja antud aktid - riikliku järelevalvemenetluse algatamine ja lõpetamine; - teha ettekirjutus Terviseametile, et Terviseamet algataks uuesti riikliku järelevalvemenetluse Saarde valla tuulikute müra- ja infraheli mõõtmiseks ning asjaolude selgitamiseks, miks inimeste tervise on halvenenud tuugenite mõjupiirkonnas (dtl 20-41).

Terviseameti 20.06.2025 vaideotsusega nr 1.2-3/25/3036-5 otsustas Terviseamet ennistada vaide esitamise tähtaja ja jätta [redacted] vaie Terviseameti poolt Saarde tuulepargi valdaja osas läbi viidud riikliku järelevalvemenetluse alustamise ning lõpetamise vaidlustamise ja uue riikliku järelevalvemenetluse algatamise osas rahuldamata (dtl 42-46).

4. 16.07.2027 (täpsustatud 10.09.2025) saabus Tallinna Halduskohtul[redacted] kaebus tühistada Terviseameti 26.02.2025 otsus nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine- Saarde tuulepargi müra“, tühistada Terviseameti 20.06.2025 vaideotsus v.a. tähtaja ennistamise osas ning kohustada Terviseametit järelevalvemenetlust jätkama.

Kohus võttis kaebuse oma 23.09.2026 määrusega menetlusse. 15.05.2026 määrusega määras kohus asja lahendamise viisiks kirjaliku menetluse.

KAEBAJA SEISUKOHAD

5. Kaebaja palub kaebuse rahuldada kokkuvõtvalt järgmistel põhjustel:

5.1. Kaebaja toob esmalt välja, et tema elukohaks on Tõlla küla Saarde vald ja tuulikud jäävad kaebaja elukohast ca 2,5 km kaugusele. Kaebaja märkis juba oma vaides Tervisemetile (edaspidi ka amet), et tervis on halvenenud tuulikute tööle paneku ajast, nt on tekkinud

uneprobleemid, vererõhk kõigub jne. Tuugenid tekitavad nii kuuldavat kui ka mittekuuldavat müra. Eda Merisalu, Dr.Med.Sci. on kirjutanud, et:" Müra mõjub inimesele psüühiliselt, füüsiliselt ja sotsiaalselt - tekitab stressi, unetust, kahandab töövõimet ja kuulmisvõimet. Saarde valla tuulearenduse Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande punktis 6.1 on välja toodud: Sisuliselt ei ole väide – infraheli võib tekkida tervisehäireid – vale, kuid selleks, et mitte põhjustada valearusaamasid ja asjatuid hirmusid tuleb alati rõhutada, et reaalseks ohu tekkeks peab infraheli puhul esinema äärmiselt kõrge (intensiivne) helirõhk. Infraheli mõju inimese tervisele on maailmas uuritud ja väidetakse, et intensiivne infraheli mõjutab inimese vegetatiivset närvisüsteemi tuues kaasa mitmesuguseid häireid, nagu hirm, keskendumishäired, väsimus, uimasus, iiveldus, kaaluhäired/isutus, peavalu jmt.

Mida kauem peab inimene müra taluma, seda suurem on oht tervisele. Müra on stressi allikas, mis mõjutab ajutegevust, soodustab vananemist, põhjustab kõiki stressi haigusi ja suurendab enneaegset suremust." Eesti ametlik seisukoht on, et tuugenid võivad põhjustada terviseprobleeme vaid kuni 2 kilomeetri kaugusel, kuid kaebajale teadaolevalt on kalibreeritud seadmega Tallinna ühes elamus mõõdetud tuugeni signatuuri olemasolu, kusjuures lähim jaam asub üle 40 kilomeetri kaugusel. Kaebaja viitab tõendina IARO eksperthinnangule, mis kirjeldab tuugenite tööst põhjustatud terviseprobleeme ja teadlased on jõudnud oma töödes tulemuseni, et Eesti normatiivaktidega sätestatud kaugus tuugenist ei põhine teadusel (dtl 59-108).

Saarde Vallavolikogu on tuulepargi detailplaneeringu kehtestamisel välja toonud, et kui ilmneb soovimatu keskkonnamõju tuleb seiret teostavatel ekspertidel välja tuua sobiv meetmepakett keskkonnamõju ärahoidmiseks, minimiseerimiseks või kompenseerimiseks. Antud juhul kaebaja taotlebki vastava meetmepaketi välja selgitamist. Inimeste tervised (sh. kaebaja oma) järjest halvenevad ja Terviseameti jaoks probleem puudub. Sopi-Tootsi tuulepargi mürauuringu tutvustamisel 03.06.2025 nähtus, et Terviseamet tunnistab, et tuugenid võivad põhjustada terviseprobleeme, aga ametnik soovitas tervise probleemide esinemisel elanikel kodust ära kolida (dtl 109). Kui aga tuugenite mõjupiirkond ulatub kümnete kilomeetrite kaugusele, siis kuhu on inimestel kolida selles olukorras? Kaebaja seisukoht on, et antud juhul võib olla tegemist tema põhiseadusliku riivega, sest ohustatud on tema tervis ja õigus kodule.

5.2. Kaebaja leiab, et Terviseamet rikkus menetlusnorme, kuna ei teavitanud teda järelevalvemenetluse algatamisest ega lõpetamisest, ei kaasanud teda menetlusse ega kuulanud ära. Samuti ei vasta vaidlustatud otsus HMS § 54 nõuetele, sest see on kaebaja hinnangul puudulikult põhjendatud, vormistamata ning selles puuduvad mitmed haldusaktile nõutavad andmed ja vaidlustamisviide.

5.3. Kaebaja märgib esmalt, et Terviseamet toob vaideotsuse punktis 2.4. välja, et atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS) § 55 lg 1 kohaselt on välisõhus leviva müra põhjendamatu tekitamine keelatud ning sama seaduse § 59 kohaselt tagab müraallika valdaja, et tema müraallika territooriumilt ei levi normtaset ületavat müra. Välisõhus leviva müra normtasemed ja müra mõõtmise meetodid on kehtestatud keskkonnaministri määruses nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid". Inimeste tervisekahjustuste ja ebameeldivate aistingute vältimiseks ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused elamutes ning ühiskasutustega hoonetes on kehtestatud rahvatervise seaduse alusel sotsiaalministri määruses nr 75 „Ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused ning ultra- ja infraheli helirõhutasemete mõõtmine" (kehtis kuni 31.08.2025). Eeltoodud õigusnormid on kehtestatud inimeste tervisekahjustuste vältimiseks, mistõttu Terviseamet leiab, et isikul on õigus nõuda järelevalvemenetluse algatamist ja järelevalvemeetme rakendamise küsimust kaalutlusvigadeta. Samas pole Terviseamet kaalunud järelevalvemenetluse algatamisel, kas nimetatud normid aitavad inimeste tervisekahjustusi

vältida. Oluline on märkida, et määrus nr 71 on vastu võetud 2016 ja määrus nr 75 on vastu võetud 2002, kui Eestis puudusid üle 200 meetrised elektrituulikud.

5.4. Kaebaja on seisukohal, et Terviseamet ei viinud tegelikult läbi riiklikku järelevalvet, vaid tugines tuulepargi valdaja tellitud mürauuringule, mis viidi läbi 25.–27.11.2024. Riiklik järelevalvemenetlus algatati juba 18.10.2024, kuid sellele vaatamata kasutati hiljem tuulepargi valdaja tellitud mõõtmistulemusi.

5.5. Rahvatervise seaduse (kehtis kuni 31.08.2025) § 21 lg 5 kohaselt osutab Terviseamet tellija taotlusel tasulisi tervisekaitseteenuseid keemiliste, bioloogiliste ja füüsikaliste ohutegurite määramiseks ning riskihindamiseks valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud korra ja hinnakirja kohaselt. Tasulise teenusena ei tohi osutada tervisekaitse riikliku järelevalvega otseselt seotud toiminguid (hinnakiri https://www.riigiteataja.ee/akt/123122023041). Seega on kaebaja jaoks küsitav, kas Terviseamet saab osutada teenust tuugenipargi haldajatele mürauuringu osas, kuna rahvatervise seaduse § 2 p 3 selgitab, et tervisekaitse on inimese tervisele ohutu elukeskkonna tagamisele ning elukeskkonnaga seonduvate tervisehäirete ja haiguste vältimisele suunatud tegevus. Kuna tuugenid võivad rikkuda ohutut elukeskkonda ja põhjustada tervisehäireid, siis ei saa Terviseameti labor osutada teenust antud valdkonnas. Kaebaja arvates on vaja rõhutada asjaolu, et riiklik järelevalvemenetlus antud asjas oli juba algatatud, kuid samaaegselt järelevalve läbiviimisega osutati tasulist müramõõtmisteenust, siis selline tegevus on vastuolus riikliku järelevalve menetluse põhimõtetega. Omaseire alusel mürauuringu metoodika jne tellib töö tellija, riiklik järelevalvemenetlus on sõltumatu ja Terviseameti poolt juhitud ja läbiviidud menetlus.

5.6. Eelnevale tuginedes leiab kaebaja, et Terviseamet ei viinud läbi riiklikku järelevalvet, vaid Terviseameti labor viis 25.-27.11.2024 läbi tuulepargi haldaja poolt tellitud ja eraõigusliku äriühingu Lemma OÜ poolt korraldatud müramõõtmise. Kaebaja leiab, et vaideotsuse punktid 2.10-2.12 tuleb jätta tähelepanuta, kuna kaebuse esitaja vaidlustas riikliku järelevalve tegevuse, mistõttu Terviseameti poolt on asjakohatu rääkida, et mõõtmiste eesmärgiks oli tuulepargi omaniku poolt omaseire korras kontrollida tuulepargi ümbritsevatel elamualadel müra normtasemete täitmist, millel ei ole puutumust Terviseameti poolt algatatud riikliku järelevalvega. Seda, et teenust teostati, kinnitab Lemma OÜ oma kirjas MTÜ Kodanike Teadusalgatus Eesti, (kellel on Saarde elanike esindusõigus) poolt esitatud küsimusele, et: ”Saarde tuulepargi müramõõtmiste konsultatsiooniteenus teostati vastavalt Tuulepealne Maa OÜ ja LEMMA OÜ vahel sõlmitud töövõtulepingule, mis määras töö teostamise ulatuse ja tingimused. LEMMA OÜ (ja ettevõtte töötaja Piret Toonpere) ei teosta riiklikku järelevalvemenetlust” (dtl 17). Lemma OÜ vastus tõendab täiendavalt, et riiklik järelevalvemenetlus jäi sisuliselt läbi viimata.

5.7. Kokkuvõtvalt lõpetas Terviseamet riikliku järelevalvemenetluse tuginedes uuringule, mille tellis ja rahastas tuulepargi arendaja, kuigi see ei olnud erapooletu ega ametlikult riikliku järelevalvemenetluse raames teostatud mõõtmine. Järelikult ei saanud see uuring olla riikliku haldusjärelevalve seaduslik osa ning selle alusel tehtud järeldused ei täida haldusmenetluse seaduse nõudeid – objektiivsus, erapooletus ja kogukonna elanike tervise huvide arvestamine, ehk kui Terviseamet ainult osutas teenust erafirmale, siis see ei kvalifitseeru riikliku järelevalvena, kuigi labori töö võib olla korrektne, siis tulemuste hindamine ja tõlgendamine jääb tellija kontrolli alla (s.t. tuulepargi omaniku). Teenustasu muudab töö olemust, kui labor tegutseb lepingu alusel ja raha eest, on tegemist tasulise teenusega, mitte avaliku võimu teostamisega ning Terviseametil ei ole siis ametlikku menetluskohustust kogukonna suhtes, vaid ainult lepinguline suhe tellijaga.

5.8. Lisaks eelnevale, 05.03.2025.a müra mõõtmistulemuste avalikul tutvustamisel Kilingi-Nõmme klubis ei osalenud Terviseameti esindaja. Terviseameti esindaja kohalolek avalikul

tutvustamisel oleks kinnitanud, et tegemist on riikliku järelevalvemenetluse osaga, mille eesmärk on tuvastada ja kõrvaldada rikkumised. Terviseameti esindaja puudumine müra mõõtmistulemuste avalikult tutvustamiselt aga kinnitab, et Terviseamet ei täitnud oma järelevalvefunktsiooni, mis hõlmab kontrollimise läbipaistvust ja tulemuste selgitamist avalikkusele. Terviseamet ei tegutsenud haldusorganile kohaselt avalikes huvides, vaid vältis kontrolli läbiviimise avatust ning osutas tuugenipargi haldajale teenust.

5.9. Terviseamet on vaideotsuses selgitanud, et rakendusasutused saavad oma järelevalvemenetluses lähtuda üksnes ja ainult õigusaktides sätestatud regulatsioonist ja kehtestatud piirnormidest ning vastava normi ületamise korral on ametil õigus müra valdajat kohustada leevendusmeetmete rakendamiseks, kui müra valdaja seda ise vabatahtlikult ei tee. Kaebaja Terviseameti selgitusega ei nõustu, kuna:

1) Vaideotsuse punktis 2.13 Terviseamet selgitab, et rahvatervise seaduse (kehtis kuni 31.08.2025) § 4 p 13 sätestab ühe elukeskkonna- ja tervisekaitse põhinõudena, et müra-, vibratsiooni- ultraheli- ja infrahelitase ei tohi esile kutsuda tervisehäireid ning peab vastama puhke- ja olmetingimustele kehtestatud nõuetele. Ultraheli- ja infraheli piirväärtused on sätestatud sotsiaalministri 06.05.2002 määruses nr 75 „Ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused ning ultra- ja infraheli helirõhutasemete mõõtmine“ (määrus 75). Kaebaja seisukoht on, et kõnesolev määrus on vastu võetud 2002. ja olukorras, kus Eestis puudusid üle 200 meetrised tuulikud ja selle § 1 lg 1 on kehtestatud ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja see ei sätesta nõudeid väljaspool hooneid. Määruse § 1 lg 3 kohaselt tuleb ultra- ja infraheli tekitavad seadmed, masinad ning muud ultra- ja infraheliallikad, olenemata nende asukohast, paigaldada ning neid tuleb hooldada või kasutada sellisel viisil, et nende tekitatud ultra- või infraheli helirõhutase elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ei ületa käesoleva määrusega sätestatud piirväärtusi. Määruse nõudeid tuleb arvestada samuti ehitusprojektide koostamisel. Seega ei reguleeri määrus 75 elektrituulikute tekitatavat infraheli, kuid tuulikute tekitatavat infraheli, mis kandub eluruumidesse, on võimalik määruses kehtestatud normidega üksnes võrrelda, kuid arusaadavalt mõõtmistulemus ei saa anda kinnitust, et siseruumides tuulikute poolt tekitatav infraheli tase vastas normidele.

2) Määruse nr 71 "Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid" § 4 sätestab, et elektrituulikute põhjustatud müra kuulub määruse tähenduses tööstusmüra hulka. Seega kehtivad elektrituulikute põhjustatud mürale tööstusmüra normid. Määruse 71 lisa 1 kohaselt on tööstusmüra piirväärtuseks elamumaa-aladel päevasel ajal 60 dBA ja öisel ajal 45 dBA. Määrus on vastu võetud 2016.a ja selles ei ole arvestanud üle 200 meetriste tuulikutega. Müra piirväärtus on suurim lubatud müratase, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid (AÕKS § 56 lg 2 p 1). Määruse § 7 lg 1 on sätestatud, et mürataseme hindamine on mürataseme energeetilise keskmise või maksimaalse mürataseme iseloomustamine arvulise väärtusega või müratasemega seotud kahjulike mõjude arvutamine, prognoosimine või mõõtmine. Vaideotsuses puuduvad andmed maksimaalse mürataseme kohta välisõhus ja seda pole iseloomustatud.

3) Terviseamet toob vaideotsuse punktis 2.14. õigesti välja, et probleem ei ole niivõrd kuuldavas müras kui mittekuuldavas infraheli müras, mis siseruumides muutub tajutavaks vibratsiooniks. Selle osas selgitab amet, et infraheli, mis Saarde tuulepargi puhul läbi viidud labori mõõtmisel jäi elamutes vahemikku 38-57 dB, on tunduvalt alla sotsiaalministri määruses nr 75 sätestatud piirivääртust 85dB. Sellise madalate tasemete puhul on vähetõenäoline infraheli tajumine vibratsiooni ehk tajutava võnkumisena. Kaebaja aga leiab, et rahvatervise seaduse (kehtis kuni 31.08.2025) § 4 p 13 sätestab ühe elukeskkonna- ja tervisekaitse põhinõudena, et müra-, vibratsiooni- ultraheli- ja infrahelitase ei tohi esile kutsuda tervisehäireid ning peab

vastama puhke- ja olmetingimustele kehtestatud nõuetele, kuid nagu eelnevalt juba öeldud sai, määrus 75 ei reguleeri elektrituulikute tekitatavat infraheli.

4) Kaebaja selgitab, et Saarde piirkonnas tehtud mõõtmised näitasid keskmistatud infraheli helirõhutasemeid vahemikus 49–57 dB. Kui kuuldava heli puhul toodi välja maksimaalsed helirõhutasemed (tabel 5 aruanne 6/4- 6- 2/2387) siis infraheli puhul jäeti need välja toomata, kuigi Sotsiaalministeeriumi määrus nr 71 § 7 lg 1 seda nõuab. Kasutatud mõõtemetoodikaga ei ole tehniliselt võimalik tuvastada impulssheli, kuna impulssheli määramiseks on vajalik fikseerida helirõhu maksimumid ehk tipud. Saardes ei mõõtnud ega analüüsinud Terviseameti labor impulssheli, kuigi kogukonna peamised kaebused puudutasid impulsshelist tekkivat vibratsiooni, mille tagajärjeks on ka peamised terviseprobleemid s.h unehäired, mida teadusuuringutes on tuvastatud tuulikute läheduses elavate inimeste kogemuste põhjal ning mida on kirjeldatud teaduskirjanduses seoses tuulikute müraheitega.

5.10. Kaebaja tugineb IARO eksperthinnangutele (dtl 59–108), mille kohaselt võivad senised tuulikute ohutust käsitlevad uuringud sisaldada olulisi metodoloogilisi puudusi. Kaebaja rõhutab, et Saarde tuulikud on Eestis esimesed ligikaudu 250 meetri kõrgused tuulikud ning nende mõju kohta puudub piisav kogemus.

Samuti märgib kaebaja, et Eestis puuduvad spetsiifilised normid tuulikute müra tervisemõjude hindamiseks. Kehtiv regulatsioon tugineb üldistele müranormidele, millele Terviseamet on viidanud, kuid mis ei arvesta tuulikute madalsagedusliku ja pideva müraga kaasnevaid terviseriske. Terviseamet on ka ise kinnitanud, et tuulikute müra saab hetkel üksnes üldiste müranormidega võrrelda, mistõttu ei ole inimestele tagatud seadusest tulenev kaitse nende tervise ja elukeskkonna säilitamiseks.

5.11. Kaebaja hinnangul oleks Terviseamet pidanud elanike tervisekaebuste tõttu kasutama oma järelevalvepädevust võimaliku ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks. Kaebaja leiab, et amet eelistas arendaja huve ning jättis elanike sh kaebaja tervisemured sisuliselt uurimata.

5.12. Kaebaja leiab, et Terviseamet piirdus formaalse normikontrolliga ega uurinud, kas tuulikud kahjustavad tegelikult läheduses elavate inimeste tervist. Kaebaja hinnangul rikuti uurimispõhimõtet ja ohu ennetamise põhimõtet (vt ka KorS § 2 lg 4 ja § 5 lg 1).

5.13. Kokkuvõtvalt leiab kaebaja, et Terviseamet osutas tasulist teenust olukorras, kus oleks pidanud läbi viima sõltumatu riikliku järelevalve. Sellega võidi rikkuda ka EL keskkonnaõiguse ettevaatus- ja ennetuspõhimõtteid.

5.14. Kaebajal õigustatud ootus, et Terviseamet viiks läbi riiklikku järelevalvemenetlust erapooletult ja õiguspäraselt. Oluline on ka, et seiret teostavad eksperdid tooksid välja sobiva meetmepaketi negatiivse keskkonnamõju ärahoidmiseks, minimiseerimiseks või kompenseerimiseks.

5.15. Täiendavalt toob kaebaja välja, et Terviseameti laboril puudus uuringute läbiviimiseks vastav pädevus. On kahtlus, et läbiviidud mõõtmistel kasutati seadmeid ja/või metoodikaid, mis ei olnudki võimelised oma tehniliste näitajate poolest registreerima tuugenist lähtuvat iseloomulikku pulseerivat müra ega infraheli. Terviseameti töötaja Kadri Juhkam kinnitas 05.03.2025 ERR-ile antud intervjuus, et tulemusi võib pidada indikatiivseteks, tuues välja, et selliste mõõtmiste teostamiseks puudus Terviseametil vastav akrediteering (ISO7196). Akrediteering on sisuliselt tõend asutuse pädevuse ja võimekuse kohta teatud tegevuste nõuetekohaseks sooritamiseks.

Eelnevat kinnitab ka 11.03.2025 ametist lahkunud terviseminister Riina Sikkut, kes edastas 10.03.2025 valdadele infokirja, kus minister kinnitab veelkord, et alla 10Hz mõõtmisi terviseuuringute kontekstis ei teostata, sest inimene ei kuule ega taju seda vahemikku, seda ei

ole seni peetud terviseriskideks ja sellega ei ole ka Eestis 10+ aastat olnud elukeskkonnaga seotud küsimusi ega kaebuseid.

5.16. Terviseamet oma vastuses märgib, et kaebaja on asunud seisukohale, et Terviseameti labori teostatud mõõtmistoimingud võisid olla nõuetekohaselt läbi viidud, kuid kasutatud mõõtemetoodika abil ei ole tehniliselt võimalik tuvastada tuugenite spetsiifilist pulseerivat müra, kuid ei ole esitanud mitte ühtegi oma seisukohta kinnitavat tõendit.

Kaebaja on seisukohal, et mõõteraportis on järeldatud "Müramõõtmiste tulemusena tuvastati, et Saarde tuulikupargi tööst tekitatud müra ei ole oma omadustelt impulssmüra ning selle spekter ei sisalda tonaalseid ega reglementeeritud madalsageduslikke komponente.". Teistsuguse tulemuseni ei saakski tulla, kui arvestada kasutatud metoodika iseärasusi, millega sellise järelduseni on jõutud. Kui mõõdetud pulseeriva müra helirõhu väärtused keskmistatakse 1 tunni ja või 1 minuti peale nii nagu seda on tehtud Saarde müra mõõtmiste aruandes 6/4-6-2/2392 18.12.2024, siis sel moel jääb müra pulseeriv iseloom tuvastamata nii kuuldavas kui ka infraheli spektris. Lõpptulemuseks on üks skalaarne suurus, mis ei anna teada keskkonnas tegelikku akustilist energiat, vaid selle energia keskmise väärtuse.

5.17. Kaebaja ei nõustu Terviseameti väidetega, et amet on oma kohustused täitnud või et normide puudumise tõttu ei olnud võimalik täiendavaid meetmeid rakendada. Kaebaja hinnangul oleks amet pidanud otsima lahendusi ja tegema vajadusel ettepanekuid regulatsiooni muutmiseks.

5.18. Tööstusmüra sihtväärtuseks on määruse nr 71 "Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid" lisa 1 kohaselt päevasel ajal 50 dB ja öisel ajal 40 dB. Müra mõõtmise aruande kohaselt mõõdeti kaebajale kõige lähemal Kamali tee 19 kinnistu elamualal päevaseks müratasemeks 43 dB ning öiseks müratasemeks 41 dB. Seega on öisel ajal kehtestatud tööstusmüra sihtväärtus ületatud. Eraldi on nimetatud määruses välja toodud, et impulssmüra piirväärtusena rakendatakse asjakohase mürakategooria tööstusmüra normtaset. Impulssmüra põhjustavat tööd võib teha tööpäevadel kella 7.00–19.00. Kaebaja leiab, et tuulikutest lähtuv müra on oma olemuselt impulssmüra/pulseeriv müra, mille tekitamine on määruse kohaselt lubatud üksnes tööpäevadel ajavahemikus 7.00–19.00. Lisaks on müra kaebaja elukohas selgelt kuuldav ning ületab tavapärase keskkonnamüra taseme, põhjustades pidevat häiringut. Arvestades, et öine tööstusmüra sihtväärtus on mõõtmiste kohaselt ületatud, ei ole tegemist üksnes subjektiivse häiringuga, vaid objektiivselt tuvastatud normiületuse ja selle tegeliku mõjuga kaebaja elukeskkonnale ja tervisele.

5.19. Vaatamata sellele, et öine müra ületab sihtväärtust, jõudis 05.03.2025 õhtul, avaliku koosoleku toimumise ajal, ajakirjandusse uudis, et Terviseameti riiklik järelevalve menetlus on lõpetatud. Kaebaja sai ajakirjanduse kaudu teada, et riiklik järelevalvemenetlus on lõpetatud. Põhiküsimuse, miks kaebajal on tekkinud terviseprobleemid, vastuse otsimist ei alustatudki. Ka ei võetud kaebajaga kordagi ühendust riikliku järelevalvemenetluse toimumise ajal. KorS § 2 lg 4 ei tegele riiklik järelevalve vaid korrarikkumise kõrvaldamise, vaid ka ohu ennetamise ja tõrjumisega või teiste sõnadega õigusnormi võimaliku rikkumise ennetamise ja tõrjumisega.

5.20. Terviseamet on selgitanud, et tal puudub pädevus hinnata inimeste terviseseisundit ning teha järeldusi selle kohta, kas konkreetsed võimalikud terviseprobleemid on põhjustatud kuuldavast mürast, infrahelist või mõnest muust tegurist. Erinevate keskkonnategurite tervisemõju hinnatakse reeglina teadusuuringute käigus. Kaebaja hinnangul on Terviseamet kohustatud läbi viima riikliku järelevalvet antud asjas ja tegemist ei ole haldusjärelvalvega vaid riikliku järelevalvega. Mõõtmise ajal kehtinud rahvatervise seadus § 4 p 13 sätestab ühe elukeskkonna- ja tervisekaitse põhinõudena, et müra-, vibratsiooni- ultraheli- ja infrahelitase ei tohi esile kutsuda tervisehäireid. 04.04.2025 selgitustaotluse vastuses selgitab Terviseameti peadirektori asetäitja Mari-Anne Härma: "Ma ei tea, kas see aitab selles keerulises olukorras

selgust tuua, aga ma rõhutan igaks juhuks üle, et Sopi-Tootsi mõõtmised ei ole teadusuuring ning sellest tulenevalt ei saa neile ka selliseid ootusi panna. Tegemist on tavapärase müramõõtmise tellimusega, mille eesmärk on fikseerida müratasemed ning hinnata, kas tuulepargi tegevus vastab kehtivatele õigusnormidele – samamoodi nagu seda tehti Saarde tuulepargis. Selle mõõtmise tulemuste põhjal saab teha otsuse, kas tuulepargi töös on vaja midagi muuta, et see vastaks seaduses sätestatule. Küll aga ei saa nende andmete põhjal teha järeldusi inimeste tervisemõjude kohta, hinnata müra ohtlikkust või ohutust ega teha otsuseid seaduste muutmise osas. Kui soovitakse hinnata tervisemõjusid või arutada normide või seaduste muutmist, või mõne uudse mõõtmismetoodika või lähenemise kasutamist, siis selleks on vaja läbi viia teadusuuring. Teadusuuringu võlu on selles, et tellija disainib mida ja kuidas uurida. Tellijal on vabadus teha mõõtmisi uudsete või alternatiivsete metoodikatega, mis ei pea olema seotud standarditega. Samuti saab teha valikuid milliseid andmeanalüüsi meetodeid kasutada jms. Terviseamet ei ole teadusasutus ja teadusuuringuid me ise läbi ei vii."

Terviseameti kodulehel on märgitud, et Terviseameti missiooniks on tegutseda rahva tervise ja hea elukeskkonna nimel ning visioonina on välja toodud, et ennetusele orienteeritud tõenduspõhise tegevusega toetab Terviseamet tervisekaitse ja tervishoiuteenuste kvaliteedi arengut. Vaatamata Terviseameti enese poolt seatud eesmärkidele, ei ole sama ametkonna ametnike vastused kooskõlas rahva tervise ja hea elukeskkonna kaitsmise eesmärgiga, vaid häiringu tagajärgede kandmise koormus asetatakse põhjendamatult kaebajale, jättes samal ajal nõuetekohaselt hindamata häiringu põhjustaja tegevuse ja selle mõju kaebaja elukeskkonnale.

5.21. Tulenevalt Terviseameti vastusest tellis MTÜ Kodanike Teadusalgatus Eesti (registrikood 80653414) müramodelleeringu Uppsala ülikooli prof. Ken Saarde Mattssonilt, madalsagedusliku heli leviku ja tasemete kohta tuugenijaamale. Saarde–Lode koosmõju analüüs avalikustati 18.02.2026. Saarde tuugenijaama analüüsi tulemustest on näha tegelik infraheli spektrisse jääva müraga saastatud ala ning helirõhutasemed teatud atmosfääri tingimuste korral, mis on märkimisväärselt suuremad kui seda on siseriiklikult esitatud. Helirõhutasemed on analüüsi kohaselt infraheli spektris äärmiselt kõrged ning selgitavad Saarde jaama lähedal elavate inimeste kaebuseid. Eestis puudub hetkel regulatsioon sagedustele, mis jäävad alla 10 Hz, siis tekibki olukord, kus sisuliselt jääb hindamata tuugeni müraheite domineeriv sagedusvahemik. Nimetatud domineeriv sagedusvahemik kaasaegsete tuugenite puhul jääb alla 10 Hz. Seda tõestavad ka Uppsala Ülikooli prof. Ken Mattssoni koostatud müraanalüüsid kui ka teadustöö, mis on avaldatud mainekas eelretsenseeritud teadusajakirjas Applied Acoustics: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0003682X25006280 (dtl 312-341). Samuti on Eestis seadusandluse tõttu nõuded müra mõõtmistele infraheli spektris alla 10Hz sagedustel reguleeritud nii, et kasutades nõutud metoodikat (ISO 7196 G-korrektsioon) ei olegi võimalik sagedustel alla 10Hz infraheli rõhu tasemeid objektiivselt hinnata. Seda illustreerib hästi G-korrektsiooni sageduskõver (Tuulikute tervisemõjud: Süstemaatiline ülevaade viimasel viieteistkümnel aastal eelretsenseeritavates teadusajakirjades avaldatud uuringutest (lk 8 dtl 312-341).

5.23. Kaebaja leiab, et läbiviidud järelevalvemenetlus ei vasta haldusmenetluse seaduse nõuetele ning Terviseamet ei ole kohtumenetluses kaebuses esitatud puudusi ümber lükanud ega kõrvaldanud. Kaebaja viitab Terviseameti Lääne regionaalosakonna juhataja Kadri Juhkami 03.06.2025 avaldusele, mille kohaselt võiks mürahäiringu korral kaaluda elukoha vahetamist (10.09.2025 lisa 3 - YouTube, vt 1:56:20). Kaebaja hinnangul ei ole selline lähenemine kooskõlas hea halduse põhimõtte ega riigi kohustusega kaitsta inimeste tervist ja kodu puutumatust.

Kaebaja rõhutab, et ka juhul, kui müra ei ületa piirnorme, ei tähenda see automaatselt, et elanike huve ei tuleks kaitsta. Viidates Riigikohtu praktikale (RKHKm 3-17-643/15; RK otsus 3-20-

2773), leiab kaebaja, et avalike huvide ja kohalike elanike õiguste vahel tuleb saavutada õiglane tasakaal ning olemasolevat elukeskkonda tuleb vähemalt säilitada, võimaluse korral parandada.

Kaebaja hinnangul on Terviseameti seisukohad vastuolulised. Ühelt poolt väidab amet, et puuduvad tuulikute müra tervisemõjusid reguleerivad erinormid ja et ametil puudub pädevus hinnata tervisemõjusid, kuid teiselt poolt järeldab amet mõõtmistulemuste põhjal, et probleem puudub. Kaebaja leiab, et kui rahvatervise eest vastutav asutus ei pea ennast pädevaks hindama, kas normidele vastav müra võib tegelikult tervist kahjustada, jääb ebaselgeks, kuidas on tagatud põhiseaduslik õigus tervisekaitsele.

Kaebaja toob lisaks välja, et Terviseamet on ise selgitanud, et Saarde mõõtmised ei olnud teadusuuring ning nende põhjal ei saa teha järeldusi tervisemõjude kohta. Samas ei ole ükski riigiasutus ka tervisemõjusid erapooletult uurinud. Seetõttu tehakse kaebaja hinnangul otsuseid olukorras, kus võimalikke tervisemõjusid ei ole tegelikult hinnatud. Kaebaja viitab MTÜ Kodanike Teadusalgatus Eesti tellitud Uppsala Ülikooli professori Ken Mattssoni analüüsile ning teadusartiklile (dtl 312–341), mille kohaselt võib oluline osa kaasaegsete tuulikute mürast jääda alla 10 Hz sagedusvahemikku, mida Eestis sisuliselt ei hinnata. Kaebaja hinnangul seab selline olukord ohtu rahvatervise ning tähendab, et Terviseamet ei täida talle seadusega pandud rahvatervise kaitse ülesannet.

5.24. Kokkuvõtvalt jääb kaebaja oma kaebuse juurde ja palub selle rahuldada, kuna kaebaja hinnangul ei rakendanud Terviseamet kaalutlusõigust või ei olnud selle rakendamine piisavalt vormistatud (otsus on põhjendamata).

5.25. Kaebaja palub vastustajalt välja mõista menetluskuludena 20 eurot (kaebuselt tasutud riigilõiv).

VASTUSTAJA SEISUKOHAD

6. Vastustaja on seisukohal, et kaebus on põhjendamatu ja palub jätta selle rahuldamata.

6.1. Terviseameti 26.02.2025 otsus nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine-Saarde tuulepargi müra“ ja 20.06.2025 vaideotsus on õiguspärased.

Terviseamet viis ajavahemikul 18.10.2024-26.02.2025 läbi riikliku järelevalvemenetluse, et teha kindlaks Saarde tuulepargi tööst põhjustatud müratase tuulepargi territooriumil, naaberkinnistute elamualadel ja elamutes ning selgitada välja, kas ja millisel määral võib tuulepargist tulenev müra ületada keskkonnaministri 16.12.2016 määrusega nr 71 „Välisõhus leviva müra norm-tasemed ja müratasemе mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ ning sotsiaalministri 04.03.2002 määrusega nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes“ kehtestatud normtasemeid.

Terviseamet tegi menetluse käigus kindlaks, et tuulepargist tulenev müra ei ületa kehtestatud normtasemeid ning lõpetas sel põhjusel menetluse.

Terviseameti hinnang tugines Terviseameti labori teostatud müramõõdistustele, mis viidi läbi 25.-27.11.2024. Mõõtmised teostati tuulikute läheduses, ümberkaudsete elamute territooriumil ja elamutes sees. Mõõtmise tulemusel selgus, et Saarde tuulepargiga seotud kuuldav ja kuuldamatu müra jääb seadusega lubatust madalamale tasemele. Seega ei leidnud kinnitust, et tuulepargist tulenev müra ületaks õigusaktidega kehtestatud norme.

Kaebaja on asunud seisukohale, et Terviseameti labori teostatud mõõtmistoimingud ei olnud nõuetekohaselt läbi viidud ning kasutatud mõõtemetoodikaga ei ole tehniliselt võimalik tuvastada impulssheli, kuid ei ole esitanud mitte ühtegi oma seisukohta kinnitavat tõendit.

Samuti oli kaebaja hinnangul mõõtepunkte liiga vähe ning müra oleks pidanud mõõtma kõikides elamutes ja kõikidel mõjupiirkonnas asuvatel kinnistutel ja seda erineva tuulesuuna ja tuule kiiruse ajal. Mõõtepunktide valikut on Terviseamet põhjalikult selgitanud vaideotsuse

punktis 2.11. Kaebaja ei ole selgitanud, millele tugineb tema veendumus, et valitud mõõtepunktid ei olnud asjakohased või kuidas mõõtepunktide valik tema õigusi rikub.

6.2. Seadusest tulenev kaitse kaebaja tervise ja elukeskkonna säilitamiseks.

Kaebaja on seisukohal, et Terviseamet, arstid ja kohalik omavalitsus on jätnud inimesed ja sealjuures ka kaebaja oma tervisemuredega üksinda. Kaebus on esitatud seetõttu, et tema ja tuugenite käes vaevlevad elanikud väärivad vähemalt seaduse nõuetele vastava riikliku järelevalvemenetluse läbiviimist.

Terviseamet kaebaja seisukohaga ei nõustu. Terviseamet alustas riikliku järelevalvemenetluse põhjusel, et Terviseametile laekus erinevaid vihjeid seoses Saarde tuulepargi tekitatavate väidetavate häiringutega ning võimalike tervisemõjudega. Seega suhtus Terviseamet laekunud vihjetesse täie tõsidusega ning ei saa kuidagi nõustuda väitega, et Terviseamet on jätnud kaebaja oma mures üksinda vmt. Asjaolu, et menetluse käigus kehtivate normide ületust ei tuvastatud, ei tähenda, et riiklik järelevalve oleks läbi viidud nõuetele mittevastavalt.

Riikliku järelevalve käigus saavad Terviseameti järelevalveametnikud hinnata, kas õigusaktidega kehtestatud avalik-õiguslikke norme ja piiranguid järgitakse. Riikliku järelevalve käigus ei saa Terviseamet hinnata konkreetse isiku terviseseisundit või terviseseisundi muutusi ega teha järeldusi selle kohta, kas konkreetse isiku võimalikud terviseprobleemid on põhjustatud mürast, mõnest muust keskkonnamõjutustest või on põhjused hoopis mujal.

Kaebaja on täiendavalt juhtinud tähelepanu sellele, et tuulikute tekitatud müra puhul puuduvad Eestis praegu spetsiifilised normid, mis reguleeriksid just tuulegeneraatorite müra eripära ja mõju inimeste tervisele. Kehtiv regulatsioon tugineb üldistele müranormidele, mis ei arvesta tuulikute madalsagedusliku ja pideva müraga kaasnevaid terviseriske. Seetõttu on kaebaja enda väitel jäänud ilma tegelikust ja tõhusast riiklikust kaitsest, mis suurendab õigusselguse puudumist ning süvendab tunnet, et tema põhiseaduslikke õigusi ei kaitsta.

Terviseamet saab riikliku järelevalve käigus kontrollida, kas norme ja piiranguid järgitakse ainult juhul, kui vastavad normid ja piirangud on kehtestatud. Kui seadusandja ei ole tuulikute tekitatud müra spetsiifiliselt reguleerinud ega sellele Terviseameti järelevalve valdkonnas normtasemeid kehtestanud, siis ei ole Terviseametil võimalik kontrollida, kas piiranguid järgitakse ega panna tuulepargi valdajale kui avaliku korra eest vastutavale isikule ettekirjutusega ohu tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kohustust (KorS § 28 lg 1).

KOHTU SEISUKOHT JA PÕHJENDUSED

7. Kohus, tutvunud poolte seletustega ja toimiku materjalidega ning hinnanud kõiki tõendeid kogumis ja vastastikuses seoses, leiab, et kaebus tuleb rahuldada. Kohtu põhjendused on alljärgnevad.

8. Asjas kindlaks tehtud faktilised asjaolud

8.1. Poolte vahel puudub vaidlus selles, et Terviseameti (edaspidi ka amet) poole pöörduti Saarde tuulepargi tekitatavate häiringutega ning võimalike tervisemõjudega. Asjaolude väljaselgitamiseks alustas amet 18.10.2024 järelevalvemenetluse ja küsis tuulikute haldajalt, kas Saarde tuulepargi reaalset tekitatavat müra ja/või infraheli on mõõdetud või on plaanis mõõta? Juhul, kui on mõõdetud, palus amet mõõtmiste aruanded ka ametile esitada (dtl 25-26).

8.2. Asjas on kindlaks tehtud ja vaidlust ei ole, et Saarde tuulepargi haldaja tellimusel viidi 25.-27.11.2024 Saarde tuulepargi ümberkaudsetel elamualadel ja elamutes Terviseameti Rahvatervise labori poolt läbi tuulikute müra ja madalsagedusliku ning infraheli mõõtmised

ning koostati aruanded nr 6/4-6-2/2387 (müra) (dtl 273-299) ja nr 6/4-6-2/2392 (madalsageduslik ning infraheli) (dtl 261-272).

Aruandes nr 6/4-6-2/2387 märgiti kokkuvõtvalt, et „Uuringu tulemused (mõõtmistulemused kehtivad antud mõõtmistega uuritud müraallikate ja mõõtepunkide paigalduse korral).

Müra hinnatud tasemete arvutus põhineb mõõtmiste andmetel, mis suudavad kõige paremini iseloomustada eespool loetletud müraallikate toimimist. Müramõõtmiste tulemusena tuvastati, et Saarde tuulepargi müra ei ole oma omadustelt impulssmüra ning selle spekter ei sisalda tonaalseid ega reglementeeritud madalsageduslikke komponente. Ajavahemikus 25.–27.11.2024 tehtud Saarde tuulepargi müra mõõtmiste tulemusena saadud hinnatud tasemete koondandmed on toodud tabelis:

Mõõtepunkt	Aadress	Müra hinnatud tase $L_{Ar,ti}$ (DB) Päeval (dB)	Öösel (dB)
MP-01	Mustla küla, Soemäe kinnistu elamuala	40–48	31–38
MP-02	Räägu küla, Kuusemetsa kinnistu elamuala	38–46	35–42
MP-03	Tõlla küla, Kamali tee 13 kinnistu elamuala	35–43	30–38
MP-04	Tõlla küla, Kamali tee 19 kinnistu elamuala	39–47	37–44
MP-05	Sarja küla, Luhtamäe-Siimu kinnistu elamuala	37–45	31–38
MP-06	Räägu küla, Audemäe kinnistu elamuala	32–39	25–33
MP-07	Kamali küla, Leemeti kinnistu elamuala	29–36	26–34
MP-08	Kamali küla, Sossi-Jaani kinnistu elamuala	27–34	25–32
MP-09	Kamali küla, Aale kinnistu elamuala	27–34	24–32
MP-10	Sarja küla, Venetare kinnistu elamuala	31–38	26–33
REF-01	Kamali küla, Kurmi-Merdi, Saarde tuulepark	43–50	41–48
REF-02	Kamali küla, Kera, Saarde tuulepark	39–46	37–44
REF-03	Tõlla küla, Neitsipõllu, Saarde tuulepark	46–54	44–52
REF-03 + 1 km (dtl 277)	Tõlla küla, Noore-Neitsi, Saarde tuulepark	35–43	31–39

Aruandes nr 6/4-6-2/2392 märgiti kokkuvõtvalt, et: „Uuringu tulemused (mõõtmistulemused kehtivad antud mõõtmistega uuritud müraallikate ja mõõtepunktide paigalduse korral.)

Müra hinnatud tasemete arvutus põhineb mõõtmiste andmetel, mis suudavad kõige paremini iseloomustada eespool loetletud müraallikate toimimist. Müramõõtmiste tulemusena tuvastati, et Saarde tuulikupargi tööst tekitatud müra ei ole oma omadustelt impulssmüra ning selle spekter ei sisalda tonaalseid ega reglementeeritud madalsageduslikke komponente.

Ajavahemikus 25.-27.11.2024 Saarde tuulikupargi vahetus läheduses asuvates elamutes teostatud müramõõtmiste tulemused on toodud tabelis:

		Müra hinnatud tasemed		
Mõõtepunkt	**Aadress**	**LpA,eq,T (dB)**	**LpC,eq,T (dB)**	**LpG,eq,T (dB)**
MP-03	Kamali tee 13 elamu eluruum	20–28	45–52	46–54
MP-04	Kamali tee 19 elamu eluruum	19–27	36–43	49–57
MP-08	Sossi-Jaani elamu eluruum	12–19	25–33	38–46
MP-09	Aale elamu eluruum	14–22	29–37	43–50

(dtl 265).

8.3. Terviseameti 26.02.2025 kirjaga nr 9.4-3/25/9920-8 edastati Saarde tuulepagi müra mõõtmistulemused K. Lapimaale, kes Pärnumaa Saarde valla ja Viljandimaa Mulgi valla elanike kaebused Terviseametile edastas (dtl 27-28).

8.4. Terviseameti 26.02.2025 otsusega nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine-Saarde tuulepargi müra“ teavitati Saarde tuulepargi haldajat järelevalvemenetluse lõpetamisest (dtl 29-31).

Otsuse kohaselt Sotsiaalministri määruse nr 75 kohaselt on püsiva tasemega infraheli G-korrigeeritud helirõhutaseme või muutuva tasemega infraheli G-korrigeeritud ekvivalentse helirõhutaseme piirväärtus 85 dB. Lähtudes müra mõõtmistulemustest, ei ületa tuulikute tööst tulenev infraheli tase elamutes kehtestatud piirnormi.

Müramõõtmiste tulemusena tuvastati, et Saarde tuulepargi müra ei ole omadustelt impulssmüra ning selle spekter ei sisalda tonaalseid ega reglementeeritud madalsageduslikke komponente.

Lähtudes müra mõõtmistulemustest, ei ületa tuulikute tööst tulenev müratase ühelgi mõõdetud kinnistul keskkonnaministri määrusega nr 71 kehtestatud piirnorme ja amet lõpetab järelevalvemenetluse.

Kuna Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) on andnud soovituse rakendada müraleevendavaid meetmeid, kui tuuleturbiinide ööpäevane keskmine müra ületab 45 dB, siis sellest tulenevalt ja eeldusel, et tuulikupark võib töötada kuni 24/7 režiimis, on Terviseameti soovitus olnud tuuleparkide arendamisel mürahäiringute vältimiseks aluseks võtta tänased müra sihtväärtused, mis elamualadel ei ületaks päevasel ajal 50 dBA ja öisel ajal 40 dBA. Seetõttu soovitab amet ka Saarde olemasoleva tuulepargi müraolukorra parandamiseks võimaluse korral võtta kasutusele meetmed müratasemete vähendamiseks kinnistutel, kus võib esineda müra sihtväärtuste ületusi.

8.5. Poolte vahel puudub vaidlus selles, et Terviseamet kaebajat järelevalvemenetluse lõpetamisest ega teistest menetlustoimingutest ei teavitanud. Samuti puudub vaidlus selles, et menetluse käigus ei küsitud kaebaja arvamust ega seisukohti st kaebajat ära ei kuulatud.

8.6. Kaebuse esitaja esitas 04.04.2025 Sotsiaalministeeriumile vaide, mille ministeerium edastas 22.04.2025 Terviseametile lahendamiseks. 10.05.2025 täpsustas kaebaja puuduste kõrvaldamise käigus vaiet (dtl 35-41). Kaebaja palus Saarde tuulepargi mürauuringu järelevalvemenetluse algatamise vaidlustamiseks vaide esitamise tähtaja ennistamist; Terviseameti poolt välja antud aktide - riikliku järelevalvemenetluse algatamine ja lõpetamine kehtetuks tunnistamist; ettekirjutuse tegemist Terviseametile, et Terviseamet algataks uuesti riikliku järelevalvemenetluse Saarde valla tuulikute müra- ja infraheli mõõtmiseks ning asjaolude selgitamiseks, miks inimeste tervise on halvenenud tuugenite 20.06.2025 nr 1.2-3/25/3036-5 mõjupiirkonnas.

Terviseameti 20.06.2025 vaideotsusega nr 3/25/3036-5 (dtl 42-46) ennistas Terviseamet vaide esitamise tähtaja ning otsustas jätta [redacted] vaide Terviseameti poolt Saarde tuulepargi valdaja osas läbi viidud riikliku järelevalvemenetluse alustamise ning lõpetamise vaidlustamise ja uue riikliku järelevalvemenetluse algatamise osas rahuldamata.

9. Kohus märgib esmalt, et kui seadus ei sätesta teisiti, teeb kohus asjaolud kindlaks kohtuotsuse tegemise aja seisuga. Haldusakti ja toimingu õiguspärasust hindab kohus haldusakti andmise või toimingu tegemise aja seisuga. (Halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 158 lg 2). Kohustamiskaebuse rahuldamise eeldused peavad olema täidetud nii kaebuse esitamise kui ka kohtuotsuse tegemise aja seisuga (Riigikohtu lahendid nr 3-21-2682/25, nr 3-3-1-79-16).

Kaalutlusõiguse alusel antud haldusakti või tehtud toimingu õiguspärasust hinnates kontrollib kohus ka kaalutlusõiguse piiride ja eesmärgi ning muude kaalutlusreeglite järgimist haldusorgani poolt. Kohus ei hinda eraldivõetuna kaalutlusotsuse otstarbekust. Kohus ei teosta haldusakti või toimingu õiguspärasust kontrollides kaalutlusõigust haldusorgani eest. (HKMS § 158 lg 3.)

Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et isikul pole subjektiivset õigust nõuda järelevalvemenetluse algatamist või konkreetse meetme rakendamist kolmanda isiku suhtes, kuid puudutatud isikul on õigus nõuda, et järelevalveorgan otsustaks järelevalve algatamise või meetme rakendamise küsimuse kaalutlusvigadeta. HKMS § 41 lg 3 järgi võib kohus kohustamiskaebuse rahuldamisel kohustada vastustajat nii haldusakti andma või toimingut tegema kui ka haldusakti andmist või toimingu tegemist uuesti otsustama. Nõuded kohustada asutust tegema kindalt tegu või seda kaaluma on seetõttu kohtumenetluses identsed. (Riigikohtu lahend nr 3-25-511/11.)

10. Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 54 sätestab, et haldusakt on õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutlusvigadeta ning vastab vorminõuetele.

10.1. Esmalt heidab kaebaja vastustajale ette mitmeid menetlusnormide rikkumisi nagu kaasamiskohustuse ja ärakuulamiskohustuse rikkumine ja haldusakti nõuetekohaselt vormistamata jätmine.

Kuivõrd kohus tuvastas ülal, et vastustaja algatas haldusmenetluse enda initsiatiivil, mitte ühe konkreetse kaebuse alusel, siis ei saa kohus nõustuda sellega, et kaebaja oleks tulnud tingimata menetlusse kaasata ning ta menetluses ära kuulata. Kaebaja ei ole sellekohast taotlust haldusmenetluses ka ise esitanud. Haldusorgani enda initsiatiivil algatatud järelevalvemenetluses on haldusorganil väga suur kaalutlusruum, kuidas täpselt vastavat menetlust läbi viia sh otsustamisõigus selle üle, keda ta menetlusse kaasab. Antud juhul nähtub kohtule esitatud haldusmenetluse materjalidest, et vastustaja otsustas pöörduda konkreetse küsimustega Saarde tuulepargi valdaja poole ning teiste isikute sh kaebaja eraldi menetlusse kaasamist vastustaja vajalikuks ei pidanud. Kohtule ei ole siinkohal ära tuntav, et vastustaja oleks teinud selles osas olulise kaalutlusvea. Kohtule jääb ka ebaselgeks, kuidas oleks pidanud vastustaja oskama just kaebajat haldusmenetlusse kaasata olukorras, kus kaebaja ei selleks ise ka mingit soovi ei ole avaldanud. Eeltoodust tulenevalt leiab kohus, et kaebaja etteheited vastustajale seoses kaasamiskohustuse ja ärakuulamiskohustuse (HMS § 40 lg 1) väidetava rikkumisega on põhjendamatud ega too kaasa vaidlustatud otsuse ega ka selle suhtes tehtud vaideotsuse õigusvastasust ega tühistamist. Kohus leiab, et käesoleval juhul sai vastustaja juhinduda mh HMS § 40 lg 3 p 5, mis sätestab, et haldusmenetluse võib läbi viia menetlusosalise arvamust ja vastuväiteid ära kuulamata, kui menetlusosaline ei ole teada või kui sooritatav toiming puudutab määratlemata hulka isikuid ja nende kindlakstegemine ei ole mõistliku aja jooksul võimalik.

Kuivõrd kaebaja ei olnud menetlusosaline, siis ei tulnud teda ka järelevalvemenetluse lõpetamisest eraldi teavitada. Vaidlust ei ole selles, et kaebaja sai vastavat otsusest teada ning vaidlustas selle sh ennistas vastustaja vaide esitamise tähtaja. Järelikult ei saa vastava otsuse kaebajale edastamata jätmine eraldiseisvalt rikkuda ka kaebaja õigusi.

10.2. Järgmiseks heitis kaebaja vastustajale ette seda, et vastustaja lõpetas järelevalvemenetluse teatega, mitte nõuetekohaselt vormistatud haldusaktiga.

HMS § 43 lg 2 sätestab, et kui taotletud haldusakt otsustatakse jätta andmata, antakse selle kohta haldusakt. Kui haldusorgani initsiatiivil algatatud haldusmenetluses otsustatakse jätta haldusakt andmata, teavitatakse sellest adressaati ja haldusmenetlus lõpeb. Nagu ka vastustaja asjakohaselt oma vaideotsuses (vt p 2.7. ja 2.8.) välja tõi, siis ameti initsiatiivil algatatud riikliku järelevalvemenetluse lõpetas amet põhjusel, et müra normtasemete ületus ei leidnud kinnitust. Menetluse lõpetamisest koos lõpetamise tinginud tuvastustega teavitas amet menetlusosalisest müraallika valdajat oma 26.02.2025 kirjaga nr 9.4-3/25/9920-7 (dtl 29-31). Kohus nõustub siinkohal ametiga selles, et tema initsiatiivil algatatud järelevalvemenetluse võis lähtudes ülal viidatud HMS § 43 lg 2 teisest lausest lõpetada vastava teavituse edastamisega adressaadile ehk antud juhul Saarde tuulepargi valdajale. Selles osas ei ole tegemist jällegi haldusmenetluse seaduse sätete rikkumisega nagu ekslikult leiab kaebaja. Samas ei tähenda eeltoodu seda, et vastav menetluse lõpetamise otsus ei peaks olema põhjendatud.

10.3. Kaebaja peamiseks etteheiteks vastustajale on see, et ta ei viinud sisuliselt läbi riiklikku järelevalvemenetlust, vaid tugines tuulepargi valdaja tellitud ja rahastatud mõõtmistele rikkudes sellega rahvatervise seadust (kehtis kuni 31.08.2025) ning erapooletuse põhimõtet.

Kohus nõustub siinkohal kaebajaga ja leiab, et vastustaja on menetlust läbi viies rikkunud vaidlusaluse otsuse ja selle suhtes tehtud vaideotsuse tegemise ajal kehtinud rahvatervise seaduse (kehtis kuni 31.08.2025) § 21 lg 5, mis sätestas, et Terviseamet osutab tellija taotlusel tasulisi tervisekaitseteenuseid keemiliste, bioloogiliste ja füüsikaliste ohutegurite määramiseks ning riskihindamiseks valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud korra ja hinnakirja kohaselt. **Tasulise teenusena ei tohi osutada tervisekaitse riikliku järelevalvega otseselt seotud toiminguid.**

Viidatud sättega on seadusandja selgeks sooviks olnud eristada tasulisi teenuseid, mida tellib huvitatud isik ja mille eesmärgiks on anda tellijale soovitud teavet. Tasulisi teenuseid osutatakse tasu eest ja täielikult või eelkõige tellija huvides ja nende teostamisel lähtutakse tellija poolt piiritletud sisendist. Riiklik järelevalve toimub seevastu avalikes huvides ning järelevalvet läbi viiva haldusorgani ülesandeks on välja selgitada, kas seadusest tulenevaid nõudeid täidetakse. Viidatud sätte teise lause eesmärgiks on vältida huvide konflikti. Selleks eristaski seadusandja Terviseameti tasulisi tervisekaitseteenuseid riiklikust järelevalvest, et vältida avaliku võimu teostamise ja tasulise teenuse osutamise segunemist ning tagada järelevalve erapooletus. Antud juhul ei ole viidatud nõuet aga järgitud.

Nimelt algatas käesoleval juhul vastustaja riikliku järelevalvemenetluse 18.10.2024 kirjaga (dtl 9-10) lähtudes atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS) §-st 218, mis sätestab, et riiklikku järelevalvet välisõhus leviva müra üle teostab Terviseamet ja lähtudes korrakaitseseaduse (KorS) § 6 lg 1, mille kohaselt korrakaitseorgan on seaduse või määrusega riikliku järelevalve ülesannet täitma volitatud asutus, kogu või isik. Järelikult algas 18.10.2024 kirjaga riiklik järelevalvemenetlus. Järelevalvemenetlust viidi läbi välisõhus Saarde tuulepargist leviva müra üle.

Samas viidi Saarde tuulepargi haldaja tellimusel 25.-27.11.2024 Saarde tuulepargi ümberkaudsetel elamualadel ja elamutes Terviseameti Rahvatervise labori poolt läbi tuulikute müra ja madalsagedusliku ning infraheli mõõtmised ning koostati aruanded nr 6/4-6-2/2387

(müra) ja nr 6/4-6-2/2392 (madalsageduslik ning infraheli). Tööde teostamise aluseks olid 10.10.2024 hinnapakkumiste kinnitused (dtl 262 ja 274).

Seega osutas Terviseamet Saarde tuulepargi haldajale tasulist teenust lähtudes Terviseministri 21.12.2023 määrusest nr 75 „Terviseameti tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise kord ja hinnakiri“ (kehtis kuni 31.08.2025). Viidatud uuringute tulemustest lähtuvalt lõpetas Terviseamet järelevalvemenetluse 26.02.2025.

10.4. Kohus leiab, et kuigi müra mõõtmise tööd viidi läbi enne järelevalvemenetluse algatamist küsitud hinnapakkumiste alusel (tööd ise teostati peale järelevalvemenetluse algatamist), siis arvestades ülal toodud regulatsiooni sõnastust ja selle eesmärki tagada riikliku järelevalvemenetluse erapooletus, nõustub kohus kaebajaga ja leiab, et riikliku järelevalvemenetluse läbiviimisel ei olnud lubatud osutada tasulise teenusena Saarde tuulepargi haldajale müramõõtmist teenust (lähtudes sh tellija sisendist) asendades nii sisuliselt riikliku järelevalve eraisikule tema kontrolli all osutatava tasulise teenusega. Seda seetõttu, et müra mõõtmised on vastavas menetluses otseselt riikliku järelevalvega seotud teenusteks. Terviseametil endal oleks tulnud selles olukorras korraldada vastavad müra mõõtmised ja panna paika mõõtmiste metoodika. Seda kohustust Terviseamet ilmselgelt ei täitnud. Sellega rikkus Terviseamet seaduses sätestatud imperatiivset keelunormi, mis toob kaasa ka vaidlustatud järelevalvemenetluse lõpetamise otsuse ja selle suhtes tehtud vaideotsuse õigusvastasuse.

Isegi juhul, kui asuda seisukohale, et kuivõrd müra mõõtmiste töö telliti enne järelevalvemenetluse algust ning sellest tulenevalt ei olnud teenuse lõpuni osutamine keelatud, siis oleks järelevalvemenetluses tulnud Terviseametil endal vastavad mõõtmised vähemalt üle kontrollida (mõõta) ning vastavaid tulemusi analüüsida/võrrelda. Sealjuures vajadusel ka muuta/täpsustada tööde lähteülesannet – määrata ise vastavad mõõtmispunktid, ajalised kriteeriumid, fikseerida täpselt konkreetsete töötavate tuulikutega seotud andmed jne. Vastustaja seda teinud ei ole. Vastustaja on võtnud aluseks üksnes asjast huvitatud isiku ehk tuulepargi haldaja poolt tellitud müra mõõtmise aruanded, mis koostati tasulise teenusena ja ilma järelevalvemenetluse eesmärke arvestamata ning neile tuginedes lõpetanud ka järelevalvemenetluse. Üksnes sel alusel menetluse lõpetamist ei saa pidada õiguspäraseks.

10.5. Arvestades, et kaebaja on esitanud ka kohustamisnõude, siis tuleb lisaks vaidlusaluse otsuse tegemise ajal kehtinud õiguslikule regulatsioonile kontrollida ka käesoleva kohtuotsuse tegemise ajal kehtivat regulatsiooni osas, mis reguleerib antud küsimust.

Kohtuotsuse tegemise ajal kehtib rahvatervishoiu seadus (RTHS), mille § 12 lg 2 sätestab, et Terviseamet võib osutada oma põhitegevusega seotud tasulisi teenuseid keemiliste, bioloogiliste ja füüsikaliste ohutegurite määramiseks ning riskihindamiseks, **kui see ei takista tema põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmist.**

Rahvatervishoiu seaduse eelnõu (433 SE) seletuskirjas märgitakse vastava sätte osas, et analoogne säte on ka kehtivas rahvatervise seaduse § 21 lõikes 5, mis sätestab, et Terviseamet osutab tellija taotlusel tasulisi tervisekaitseteenuseid keemiliste, bioloogiliste ja füüsikaliste ohutegurite määramiseks ning riskihindamiseks valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud korra ja hinnakirja kohaselt.

Terviseameti põhimääruse § 6 lg 2 p 4 sätestab, et amet teeb oma tegevusvaldkonnas riiklikku ja haldusjärelevalvet, viib läbi väärteomenetlusi ja kohaldab riiklikku sundi. Seega on üheks Terviseameti põhimäärusest tulenevaks ülesandeks riikliku järelevalvemenetluse läbi viimine.

Kuigi täna kehtiva regulatsiooni järgi ei ole seaduses enam selgesõnaliselt imperatiivset keeldu selliselt nagu see oli rahvatervise seaduse § 21 lg 5 (kehtis kuni 31.08.2025) sätestatud, siis vastav põhimõte, et järelevalvemenetlus ning järelevalvemenetluse alusele isikule osutatavad tema tellimusel osutatavad tasulised teenused peavad olema omavahel lahus hoitud, kehtib

endiselt. Kohus on seisukohal, et kehtiv regulatsioon ei anna alust järeldada, et seadusandja oleks soovinud kaotada järelevalve ja tasulise teenuse vahelise põhimõttelise eristuse. Riiklik järelevalve kujutab endast endiselt avaliku võimu teostamist avalikes huvides, samas kui tasulist teenust osutatakse konkreetse isiku taotlusel ja huvides. Nende funktsioonide lahushoidmise vajadus tuleneb jätkuvalt hea halduse, erapooletuse ja huvide konflikti vältimise põhimõtetest. Ka rahvatervishoiu seaduse kohaselt võib Terviseamet osutada tasulisi teenuseid üksnes oma põhitegevusega seotud valdkondades ning tingimusel, et see ei takista ameti seadusest ja põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmist. Seetõttu ei saa tasuliste teenuste osutamist tõlgendada viisil, mis võimaldaks riikliku järelevalve toiminguid või nende lahutamatuid osi muuta järelevalvealusele isikule osutatavaks tasuliseks teenuseks, kuna see kahjustaks järelevalve sõltumatust ja avaliku võimu teostamise usaldusväärsust. Kohus leiab, et vastustajal tuleb järelevalvemenetluse jätkamisel vastava põhimõttega arvestada.

10.6. Järgmiseks leiab kaebaja, et vastustaja rikkus uurimiskohustust ja põhjendamiskohustust võttes aluseks Saarde tuulepargi haldaja poolt tellitud uuringud jättes aga ise sisuliselt hindamata, kas mõõtmiste metoodika ja ulatus võimaldasid tegelikult tuvastada tuulikute müra, infraheli ja vibratsiooni mõju.

Haldusmenetluse seaduses sätestatud uurimispõhimõtte kohaselt peab haldusorgan välja selgitama asja lahendamiseks olulised asjaolud ning vajaduse korral koguma selleks tõendeid omal algatusel. Samuti peab põhjendus võimaldama mõista, miks haldusorgan jõudis oma järelduseni.

Kohus nõustub kaebaja seisukohaga selles, et uurimiskohustust ja põhjendamiskohustust on käesoleval juhul oluliselt rikutud. Nii menetluse lõpetamise otsuses kui ka vaideotsuses puudub sisuline analüüs Saarde tuulepargi haldaja poolt tellitud mürauuringute kohta. Menetluse lõpetamise otsuses on üksnes tsiteeritud vastavate uuringute tulemusi ja tehtud neist kokkuvõte. Ei ole analüüsitud ega põhjendatud, kas uuringute metoodika ja maht (sh mõõtmispunktid, asukohad, mõõtmiste kestus, ilmastikuolud jne) olid piisavad tuulikute müra, infraheli ja vibratsiooni mõju usaldusväärseks tuvastamiseks arvestades järelevalvemenetluse eesmärgiga ja algatamise põhjusega, milleks olid elanikkonna kaebused (kaebused seoses elanikkonna tervise halvenemisega). Haldusorgan ei või piirduda üksnes asjast huvitatud isiku koostatud uuringu või eksperdiarvamuse järelduste refereerimisega, vaid peab hindama ka selle usaldusväärsust, asjakohasust ja piisavust konkreetses haldusmenetluses.

Saarde tuulepargi haldaja poolt tellitud mürauuringute näol on tegemist asjas kogutud tõenditega, mida oleks vastustaja pidanud hakkama sisuliselt analüüsima ning ka kontrollima. Vastustajal tuli seejuures arvestada, et konkreetsed mõõtmised on tellinud Lemma OÜ, kellel oli sõlmitud vastav töövõtuleping Saarde tuulepargi haldajaga, kes määras töö teostamise ulatuse ja tingimused (dtl 17). Uurimispõhimõttest tulenevalt peab haldusorgan veenduma, et kogutud tõendid võimaldavad teha järeldusi kõigi asja lahendamisel tähtsust omavate asjaolude kohta. HMS § 6 kohaselt lasub vastav kohustus haldusorganil endal. Vastavat nõuet on käesoleval juhul selgelt rikutud.

Kohus märgib, et ka vaideotsuses ei ole vastustaja vastavat puudust täielikult kõrvaldanud. Vaideotsuses on täiendavalt põhjendatud, miks mõõtepunktid valiti, palju neid oli ja milliseid piirkondi eelistati. Vastustaja vastusest nähtub, et ta sisuliselt eeldab, et vastavad valikud tehti põhjendatult ja need on arvestades alles hiljem alustatud järelevalvemenetluse eesmärke ja põhjuseid põhjendatud ja piisavad , kuid põhjalikumat analüüsi ka selles osas vastustaja tegelikult ei esita.

Vaideotsuses puudub ka mistahes analüüs ja põhjendused, kas mõõtmiste aeg, ulatus ja mõõtmiste ajal reaalselt eksisteerinud tingimused võimaldasid väidetavat häiringut üldse tuvastada. Seega ei ole vastustaja kõrvaldanud kahtlust, kas kogutud tõendite põhjal oli võimalik

teha kindel järeldus tuulepargist lähtuva negatiivse mõju so kehtivatele normidele mittevastava müra puudumise kohta. Tegemist on olulise põhjendamispuudusega, millest tulenevalt ei ole ka kohtul võimalik veenduda, kas vastustaja on oma otsuse tegemisel järelevalvemenetluse lõpetamiseks lähtunud kõigist asjakohastest kaalutlustest sh, kas vastustaja on selgitanud vastava otsuse tegemiseks välja kõik asjas tähtust omavad faktilised asjaolud.

Eeltoodut ei lükka ka vaideotsuses vastustaja poolt toodud viide sellele, et mõõtmised teostati vastavalt rahvusvahelistele standarditele. Eeltoodu ei tõenda veel mõõtmiste piisavust käesolevas asjas vaidlusaluse mõju tuvastamiseks või välistamiseks. Standardi järgimine kinnitab eelkõige mõõtmiste tehnilist korrektsust, kuid ei vasta küsimusele, kas mõõtmiste ulatus, kestus, ajastus ja valitud metoodika võimaldasid usaldusväärselt hinnata kaebaja poolt kirjeldatud häiringuid, sealhulgas perioodilist müra, infraheli ja vibratsiooni ning kas nende tulemuste põhjal võib tõsikindlalt väita, et müra norme ei ületata ühelgi ajahetkel.

10.7. Lisaks märgib kohus, et isegi juhul, kui vastustaja pidas kasutatud metoodikat põhimõtteliselt sobivaks, pidanuks ta arvestama, et menetluses esitati konkreetseid vastuväiteid mõõtmiste võimekuse kohta tuvastada impulssmüra, pulseerivat müra, infraheli ja vibratsiooni. Sellises olukorras ei olnud piisav piirduda viitega uuringu järeldustele, vaid uurimispõhimõttest tulenevalt tulnuks vajaduse korral koguda täiendavaid tõendeid või põhjalikult põhjendada, miks olemasolevad andmed võimaldavad vastavad kahtlused kõrvaldada. Selliseid põhjendusi ei ole haldusmenetluses ega ka mitte kohtumenetluses esitatud.

Kohtumenetluses tõi vastustaja veel välja, et kõik seadmed, millega mõõtmised teostati on nõuetekohaselt kalibreeritud (dtl 243-393). Kohus märgib, et selle üle vaidlus puudub. Kaebaja seisukoht ei olnud mitte see, et seadmed polnud kalibreeritud, vaid see, et seadmed ei tuvasta infraheli madalatel sagedustel. Vastustaja esitatud kalibreerimistunnistused ei kinnita, et kasutatud mõõtesüsteemid võimaldasid usaldusväärselt mõõta infraheli sagedustel alla 20 Hz. Minimaalsete sagedustena nähtavad kalibreerimistunnistustelt 63 Hz.

Seejuures vastustaja ise märgib oma menetluse lõpetamise otsuses, et amet soovitab ka Saarde olemasoleva tuulepargi müraolukorra parandamiseks võimaluse korral võtta kasutusele meetmed müratasemete vähendamiseks kinnistutel, kus võib esineda müra sihtväärtuste ületusi. Järelikult ei olnud vastustaja ka ise otsuse tegemisel lõplikult veendunud, et müra norme ei ületata. Vastupidi - vastustaja ise annab soovituse võtta kasutusele meetmed, et norme ei ületataks.

Kohus leiab, et asjaolu, et vastustaja soovitas samas otsuses rakendada meetmeid kinnistutel, kus võib esineda müra sihtväärtuste ületusi, seab kahtluse alla vastustaja järelduse, et mõõtmistulemused võimaldasid välistada kõik olulised häiringud. See omakorda suurendas vastustaja kohustust põhjendada, miks kasutatud metoodikat ja mõõtmistulemusi saab pidada piisavaks järelevalvemenetluse lõpetamiseks. Kohus rõhutab veelkord asjaolu, et vastavaid põhjendusi esitatud ei ole.

10.8. Kaebaja leidis veel, et vastustaja jättis välja selgitamata ja hindamata elanike, sealhulgas kaebaja, tervisehäirete põhjused. Vastustaja märgib siinkohal, et riikliku järelevalve käigus saab amet hinnata üksnes õigusaktides sätestatud normide järgimist ning tal puudub pädevus teha järeldusi selle kohta, kas konkreetse isiku terviseprobleemid on põhjustatud mürast, infrahelist või muudest teguritest. Vastustaja hinnangul kuulub selline küsimus teadusuuringute, mitte riikliku järelevalve valdkonda.

Kohus nõustub vastustajaga selles, et Terviseamet ei ole pädev tuvastama konkreetse isiku terviseseisundit ega andma meditsiinilisi hinnanguid selle kohta, kas konkreetne tervisehäire on põhjuslikus seoses tuulepargist lähtuva müra või infraheliga. Samuti ei olnud vastustajal käesolevas järelevalvemenetluses võimalik endal asendada teadusuuringuid ega lahendada

üldist teaduslikku vaidlust tuulikute võimalike tervisemõjude üle. Selles osas ei saa kaebaja etteheidetega nõustuda.

Samas ei tähenda eeltoodu, et vastustaja võinuks jätta tervisehäireid puudutavad kaebused täielikult tähelepanuta. Käesolev järelevalvemenetlus algatati just seetõttu, et ametile laekusid elanike pöördumised võimalike häiringute ja tervisemõjude kohta (dtl 9-10). Seetõttu pidi vastustaja menetluses hindama, kas kogutud tõendid võimaldavad piisava kindlusega järeldada, et väidetavaid häiringuid põhjustavaid asjaolusid ei esine või et nende olemasolu on piisavalt kontrollitud. Selliseid põhjendusi menetluse lõpetamise otsusest ega vaideotsusest ei nähtu, millest tulenevalt on otsus ja vaideotsus selles osas nõuetekohaselt põhjendamata ning tuleb tühistada.

11. Kokkuvõtvalt leiab kohus, et kaebaja kaebus on põhjendatud ning tuleb rahuldada. Kohus tühistab Terviseameti 26.02.2025 otsuse nr 9.4-3/25/9920-7 „Järelevalvemenetluse lõpetamine-Saarde tuulepargi müra“ ning Terviseameti 20.06.2025 vaideotsuse v.a. tähtaja ennistamise osas. Kuivõrd tühistamiskaebus oli põhjendatud, siis tuleb rahuldada ka kaebaja kohustamiskaebus ning kohustada Terviseametit järelevalvemenetlust jätkama.

Terviseametil tuleb järelevalvemenetluse jätkamisel tagada riikliku järelevalvemenetluse erapooletus viies ise läbi kas vajalikud müramõõtmise uuringud või juhul kui vastustaja seda vajalikuks ei pea, siis nõuetekohaselt põhjendada, miks olemasolevate mõõtmistulemuste põhjal oli võimalik välistada vajadus täiendavaks kontrolliks olukorras, kus menetlus algatati elanike poolt kirjeldatud häiringute tõttu.

Kohus selgitab siinkohal kaebajale, et Terviseamet ei oma pädevust isikute terviseseisundi hindamise osas ning sellest tulenevalt ei pea Terviseamet ka kaebaja terviseseisundit tuvastama ega andma selles osas hinnanguid. Veel selgitab kohus kaebajale, et iga algatatud järelevalvemenetlus ei saa ega pea lõppema ettekirjutuse tegemisega.

Samas selgitab kohus, et KorS § 2 lg 4 kohaselt on riiklik järelevalve korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrarikkumine. Sellest tulenevalt ei ole vastustaja ülesandeks riikliku järelevalvemenetluse teostamisel ainult olemasolevate normide täitmise kontroll, vaid see on laiem ja hõlmab ka ohtude väljaselgitamist ja ennetamist ning selleks vajalikke tegevusi.

Kohus juhib poolte tähelepanu sellele, et Terviseameti tegevuse eesmärk on viia ellu tervist kaitsva ja parendava elukeskkonna kujundamisele suunatud ning kvaliteetsele tervisekaitse- ja tervishoiuteenusele orienteeritud rahvastiku tervise poliitikat tervist toetava ja ohutu keskkonna valdkonnas (Terviseameti põhimääruse § 6 lg 1 p 3). Samuti on Terviseameti üheks ülesandeks teha ettepanekuid õigusaktide muutmiseks ja väljatöötamiseks (vt Terviseameti põhimääruse § 6 lg 2 p 9). Kui järelevalvemenetluse käigus selgub, et tervist toetava ja ohutu keskkonna tagamiseks on vaja seadusandlust muuta, siis vastava ettepaneku tegemise õigus ja ka kohustus on Terviseameti seadusest tulenevalt olemas. Vastavate asjaolude välja selgitamiseks on seejuures vastustajal õigus tellida ka asjakohaste teadusuuringute läbiviimist. Arvestades Terviseameti kohustusi rahvatervise valdkonnas ja vastavate teemade (tuugenite ja eriti nende põhjustatud infraheli mõju läheduses elavatele isikutele) vähest, et mitte öelda selgelt ebapiisavat uurimist tänasel ajahetkel (mida tunnistab sisuliselt otsesõnu ka vastustaja), oleks vastavate uuringute tellimine ja rahastamine riigi, mitte tulemustest huvitatud ettevõtjate poolt, ilmselgelt avalikes huvides.

On üldteada asjaolu, et keskkonna- ja tervisekaitsealane regulatsioon põhineb paratamatult selle kehtestamise ajal olemas olnud teadmistel ja tehnoloogilistel lahendustel. Tehnoloogia areng on enamasti sellega seotud õigusloome arengust kiirem. Seetõttu ei ole välistatud olukorrad, kus kehtivad normid ei käsitle ammendavalt kõiki hiljem kasutusele võetud tehnoloogiate eripärasid, nende võimalikke mõjusid või ka nende hindamiseks sobilikke kriteeriume. Antud

seisukohta toetavad selgelt ka kaebaja poolt viidatud Uppsala Ülikooli prof. Ken Mattssoni koostatud müraanalüüsid kui ka teadustöö. Sellisel juhul omandavad erilise tähtsuse haldusorgani uurimiskohustus ning kohustus hinnata, kas olemasolevad andmed ning ka regulatsioonid üldse võimaldavad teha usaldusväärseid järeldusi konkreetse juhtumi asjaolude kohta.

12. HKMS § 108 lg 1 kohaselt kannab menetluskulud pool, kelle kahjuks otsus tehti. Otsus tehti vastustaja kahjuks. Kaebaja on taotlenud vastustajalt menetluskulude hüvitamist summas 20 eurot (riigilõiv). Kohus leiab, et kaebaja taotlus on põhjendatud ja tuleb rahuldada.

13. Asendada kohtulahendis kaebaja nimi tähemärgiga.

(allkirjastatud digitaalselt)

Daimar Liiv
Kohtunik